1-73

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PJ Ibn al-Wardi, Zyan al-Din
7760 'Umar ibn al-Muzaffar
I225N319 Feyz-i yezdan
1875

3950
18/820

﴿ فیض یزدان ﴾

ترجمهٔ

﴿ نصیحة الاخوان ﴾

بو کتاب عربی بر قصیده نك ترجمه سیدر
اخلاق ونصائح اوزرینه یازلمشدر

﴿ ذهنی افندینك اثریدر ﴾

طبع ونشر حق انكدر

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله
شیخ یحیی افندی مطبعه سنده طبع اولنمشدر

بسم الله الرحمن الرحيم

صاحب تاریخ عمر بن الوردینك (نصیحة الاخوان) عنوانیله مشتهر اولان قصیدهٔ لامیه‌سی یتمش یدی ابیات ناصحه‌دن عبارت بر قصیدهٔ بهیه اوله‌رق لسانمزه نقل وترجمه‌ده نورسیدگانمز ایچون لفظی ومعنوی فوائد حصولی مأمول بولندیغندن قصیدهٔ مرقومه‌یی همان بر وفق مأمول نصح نورسان ضمننده ابیاتنك معنای مطابقیلری التزام اولنیه‌رق زیرلرینه یالکز حاصل معنالری یازلمق وبعض ایجاب ایدن محللرینه اضافهٔ کلام اولنمق اوزره ترکجه‌یه تمامیها ترجمه وامر ترجمه اکثریا صباحلری شروق شمس زماننده فیضلی وقتلرده واقع اولمغله نامنی (فیض یزدان) تسمیه ایلدم . بو قصیده‌نك « فتح الرحمن » اسمنده برده عربی شرحی موجود ومطبوع اولوب فقط بتون مالایعنی ایله مملو اولدیغندن اکا مراجعت ایتدم ایسه‌ده مبالات ایتمدم وبحول الله تعالی قصیده‌نك کرك شرح وایضاحنه وکرك تتمهٔ نصائحنه متعلق اندن احسن افاده‌لر ایتدم . واعرابیله محتاج توضیح اولان مفرداتنی کوستردم ومنه التوفیق . الفقیر الی الله

محمد ذهنی

PJ 7760 I225 N319 1875
LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
1972

﴿ قال رحمه الله تعالى ﴾

(١)

اعتزِل ذكرَ الغوانی والغزل * وقلِ الفصلَ وجانِب من هزل

ذکر جمائل نسائی وانلرله تشبیب وتغزلی بر طرف ایدوب حق سویله ۰ و راستکو اولمیان کیمسه دن مجانبت ایله ۰

(غوانی لفظی غانیه‌نك جمعیدر ۰ غانیه » دیو حسن ذاتیسی جهتیله زیب وآرایشه احتیاجی اولمیان خاتونه دیرلر « اغانی » نسخه‌لری غلطدر ۰

شعرای عربك عادتی قصائدده ابتدا محبوبهٔ معشوقه‌سنی مدح ووصف ایدوب میانه‌لرنده درکار اولان بعض مواد وماجرایی یاد ایتملکدر که بوکا عربیده « نسیب » واصطلاح اهل بدیعده « تشبیب » تعبیر ایدرلر ۰ غزل وتغزل دخی اومعنایه در ۰ (فصل) لفظی بوراده وصف قرآن حقنده وارد اولان معنایه در که حق ایله باطل بیننی فاصل دیمك اوله رق هزل وناصواب مقابلیدر)

(٢)

ودَعِ الذکرَی لأیامِ الصِبا * فلأیامِ الصِبا نجمٌ افل

خفت وسفاهت ايله كچن دلى قانليلق هنگامنى خاطرلمه كه
او كونلر باتمش بر يلدزدیمكدر .

(ودع كلمه‌سنده واو عاطفه اولوب دع لفظى ترك ايت معناسنه
امردر (افل) غيبوبت معناسنه اولان افولدن فعل ماضيدر)

(٣)

إنّ أحلى عيشةٍ قضّيتها * ذهبتْ لذّاتها والإثم حلّ

ارتكاب سيئات ايله امرار ايتمش اولديغك مدت حياتيه نك
الك لذيذينك بيله شمدى لذتى كيدوب يالكز كناهى قالمشدر .

(قضيت كلمه‌سى برنسنه‌يى مأمول اوزره احراز ايدوب اتمام
واكمال ايلمك معناسنه اولان تقضيه‌دن ماضى مخاطبدر)

(٤)

واتركِ الغادة لا تحفل بها * تمسِ في عزٍّ وترفع وتجل

محبوبه‌يه محبت ومبالاتى ترك ايله كه عزت ورفعت بولوب توقير
واجلال اولنه‌سين .

(غادة شول محبوبه‌يه دينور كه نازك وناعم اولمغله نهال نورسته
كبى هر طرفه تمايل ايدرك يورر اوله (لا تحفل بها) سن انى قاره

دیمکدر (تمس) کلمه‌سی تصیر معناسنه‌در که فی الاصل اخشاملق دیمک اولان امسادن مخاطب مجزومدر

زمرهٔ نسا زینت دنیا دیمک اولمغله انلرله کثرت الفت وحقلرنده شدت مبالات ومخادنت جهت حلالدن دخی اولسه برنیجه تمات وترتیباتی استتباع ایده‌جکی وبناء علیه اکتساب معرفت ومزیت امرنده اقتضا ایده‌جك سرمایه بالطبع اویولده استهلاك ایدیله‌جکی جهتله طلب معالی قیدنده اولان وعزت نفسنی اخلال ایتمك استمیان مردك اوطرفدن امساك نفس ایتمسی ایجاب ایدر)

(٥)

وَالْهَ عَنْ آلَاتِ لَهْوٍ اَطْرَبَتْ ٭ وَعَنِ الْاَمْرَدِ مُرْتَجِّ الْكَفَلْ

انسانه طیش وطرب ویرن بالجمله اسباب لهو ولعبی وساده رویان خوب اندامانی بشقه برشیله مشغول اوله‌رق اونت .

(واله کلمه سنده واو عاطفه‌در (اله) لفظی همزه‌نك کسری لامك سکونی هانك فتحی ایله برشیئی بتون بتونه اونتوب واز کیچمك معناسندن امردر (مرتج الکفل) ترکیبنده کفل قیج وصاغری معناسنه‌در (مرتج) دخی چالقانمق وحرکت ایتمك دیمك اولان ارتجاجدن اسم فاعلدر)

(٦)

اِنْ تَبَدَّى تَنْكَسِفْ شَمْسُ الضُّحَى * وَاِذَا مَا مَاسَ يُزْرِي بِالْاَسَلْ

او يله دلبركه ظهور وانكشافنده ضيای شمس تابانه وتمايل ورفتارنده نيزكان ونونهالانه نقص وخلل ويرر .

(ماس صالنمق معناسنه اولان ميس وميسان مصدرلرندن فعل ماضی و (يزری) تقصير وتهاون ايتمك معناسنه اولان ازرادن مضارعدر (اسل) مزراق قارغيلری ديمكدر)

(٧)

زَانَهُ اِنْ قِسْنَاهُ بِالْبَدْرِ سَنًا * اَوْعَدَلْنَاهُ بِغُصْنٍ فَاعْتَدَلْ

رونق جمالنی بدر اولمش آيه قياس ايتسه‌ك بونك نوری فاضل وقدوقامتجه كنديسنی برفدانه مساوی طوتسه‌ق همان معادل اولور .

(٨)

وَافْتَكِرْ فِي مُنْتَهَى حُسْنِ الَّذِي * اَنْتَ تَهْوَاهُ تَجِدْ اَمْرًا جَلَلْ

افتادهٔ محبتی اولديغك شخصك منتهای حسننی تفكر ايله بر امر حقير بولورسين .

(تهواه تحبه معناسنه‌در (جلل) فتحتین ایله اضداددن اوله‌رق کبیر وصغیر وعظیم وحقیر معنالرینه موضوع ایسه‌ده بوراده متنبینك (ع) « جللا کما بی فلیك التبریح » قولنده اولدیغنك خلافنه اوله‌رق معنای ثانی مراددر • وآخرینك سکونی لغت ربیعه‌یه مبنیدر)

(٩)

واهجرِ الخمرةَ اِن کنتَ فتیً ❊ کیفَ یسعی فی جنونٍ مَن عقل

اکر سن حقیقة برمرد فتوتکار ایسه‌ك مسکراتدن مجانبت ایله عقلی اولان کیمسه جنونه نه کونه سعی وهوس ایلر •

(سرخوشلغك جنون نوعندن اولدیغی انکار اولنور حالاتدن دکلدر • وقتیله عربستانده برسرخوش النه ایشیوب آبدست آلورطرزیله « الحمدلله الذی جعل الاسلام نورا والماء طهورا » دیه‌رك بولنی یوزینه سوردیکی موثوق به کتابلرده کورلمشدر • عباس بن مرداس جنابلرینه که مؤلفة قلوب اصحابندندر — وقت جاهلیتده « شراب ایچون ایچمزسین که اوسنك جسارتکی آرتیرر » دیمشلر جوابنده « بن موجب جهل وسفهم اوله جق شیئی المایله الوب قرنمه قویه‌مم • وقوم وعشیرتمك سیدی ایکن سفیهی اوله‌مم » دیمشدر اه ایچکی ماده‌سی سائر معاصی یه

مقيس اولميوب بونك كثرت اشتغاليله انسانده ادمان وانهماك حصولى خاصهٔ سكرى ايجابندن اوله‌رق بونده زنا ولواطه مثللو اجراسيله انسانه فتور دكل شوق وحبور حاصل اوله كلديكى جهتيله مداومى اولانلر الى آخر العمر كنديلرينى اله ميه‌رق وبالطبع برفضيلت وآخرت دوشنمكه وقتلرى اوله ميه‌رق عمر عزيزلرينى اويله شايان تأسف برحالده افنا ايتمكده درلر . قالديكه ما آل نظمده خمرى هرنوع مسكراته تعميا ترجمهٔ مخامرهٔ عقل معناسى اوانواعك هپسنده موجود اولديغى اعتبارينه ومذهب شافعى يه مبنيدركه عقله امس اولان وبطريق التمثيل مقامه اوفق بولانان ده بودر . وبونك اثبات اللغة بالقياس قبيلندن اولمديغى تفسير كبيرك جلد اولندن يدى يوز اللى يدنجى صحيفه نك صدرنده مصرح ومثبتدر)

(١٠)

وَاتَّقِ اللّٰهَ فَتَقْوَى اللّٰهِ مَا * جَاوَرَتْ قَلْبَ امْرِئٍ اِلَّا وَصَلْ

وجناب حقدن اتقا ايت كه زهد وتقوى كيمك قلبنده قرار كير اولدى ايسه او كيمسه لابد واصل سرمنزل مقصود اولدى .

(١١)

لَيْسَ مَنْ يَقْطَعُ طُرُقاً بَطَلاً * اِنَّمَا مَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ الْبَطَلْ

بهادر قطع طريق ايدن دكل بلكه جناب حقدن اتقا ايدوب نفسنك مشتهياتنه سد راه ممانعت اولاندر ٠

(قطع طريق رهزنلك ايتمكدن عبارتدر (بطل) بهادر ديمكدر (تقوى) كلمه‌سى فرط صيانت ديمك اولان وقايه دن مشتق اوله‌رق انسان كنديسنى آخرتجه مضر اوله جق شيلردن قوريمق واسركمك معناسنه در ٠ بناء عليه نفسنى مضرات ومهالك اخرويه دن وقايه ضمننده نواهيدن اجتناب واوامر شرعيه‌يه امتثال ايدن كيمسه‌يه (متقى) تعبير اولنور ٠ اوامر ونواهينك ايسه انواع وافرادى اولوب اولا (آمنت) مضموننه ايمان وثانيا اعماله تشبث ايتمك مثلا طهارت ايلمك ٠ ومأكولات وملبوساتجه شرع شريفك تعيين بيورديغى نظافت او زره اولمق ٠ وآبدست المق ٠ وغسل ايتمك ٠ وفرضا ونافلة نماز قيلوب اوروج طوتمق ٠ وزكات وصدقه ويرمك ٠ وحج ايلمك ٠ وامر تعيشجه اقتصاد وقناعت اوزره اولمق ٠ والدن كلديكى قدر خلقه ايلك ايدوب ايش بتورمك ٠ اوامر قسمندن ٠ ومعاذالله تعالى جناب حق ويا آخرت وانبيايى انكار ايلمك ٠ وبغير حق آدم اولدرمك ٠ وزنا ياخود لواطه وياخير سزلق ايتمك ٠ وتكاليف دينيه‌يى ترك ايلمك ٠ واچكى ايچمك ٠ وفائض ييمك ٠ وشوكا بوكا وخصوصيله اهل عرض خاتونلره افترا وبهتان

ایلمك ٠ وغمازلق وآدم چکشدرمجیلك ودل آزارلق ایتمك ٠ وخلقك حقنی یمك ٠ وباسائر کونه ظلم وغدر ایلمك ٠ نواهی نوعندندر ٠ بونلردن اجتناب ایتملی واولکیلری الدن کلدیکی مرتبه اجرا ایلمایدر ٠ انسان کفر وانکار طرفنده اولمیوبده بحسب البشریه بعض نواهیده بولنمش ایسه توبه وندامت ایدوب انلردن بالکلیه رجوع وعفو وغفرانی ایچون جناب ارحم الراحمینه نیاز وخضوع قلمق حقنده باعث نجات وتوبه ایتمیوب کناهده اصرار وثبات ایلمك عین هلاکدر ٠ برده کناهك حقوق عباده طوقنان قسملرنده یالکز توبه کافی اولمیوب اصحابیله حلالشمق کرکدر)

(١٢)

صَدِّقِ الشَّرعَ وَلَا تَرکَنْ اِلَی ٭ رَجُلٍ یَرْصُدُ فِی اللَّیلِ زُحَل

شرع شریفی تصدیق ایت ٠ کیجه‌لری زحل یلدیزینه کوز دیکوب طوران کیمسه‌یه (یعنی منجملره) میل واعتماد ایتمه ٠

(لاترکن برنسنه‌یه صمیمی میل ایتمك معناسنه اولان رکوندن نهی حاضردر (یرصد) کلمه‌سی برشیئی مطمح نظر ایدوب کوزتمك دیمك اولان رصددن مضارع غائبدر (زحل) برمعروف یلدیزك اسمیدر ٠ ناظم مجرد اعتبار قافیه‌یه

مبنی زحلی ذکر ایتمشدر یوقسه کواکب مرصوده اندن عبارت دکلدر

منجم سوزیله اوطوروب قالقمق واشرف ساعت قوللامق مدبر اللیل والنهار اولان جناب واحد قهاره عدم امنیت ونا تسلیمیت دیمك اوله رق مسلمانلغه یاقشور شی اولمیوب بونك الك فناسی فال ویلدیزه باقدرمق و باقیجی یه کیتمکدر که بونلرك عقل وایمان دائره سنده اصلا یری یوقدر . برحدیث شریفده « من أتی عرافا أو کاهنا فصدقه بما یقول فقد کفر بما نزل علی محمد » بیورلمشدر که (معناسی) هرکیم باقیجی یه یاخود اوله جقنی خبر ویریجی یه کیدوب سویلدیکنی تصدیق ایدرسه بکا نازل اولان کتاب وشرع الٰهی انکار وتکذیب ایتمش اولور دیمکدر .

اوت آسمانه چشم عبرت ایله باقوب خالق اولان ربمز تعالی وتقدس حضرتلرینك قدرت وعظمتنی تفکر ایتمك . وزینت سما اولان کواکبه دخی سیر وموقعلرینه نشان امعان قویه رق قاره ده دریاده انلرله یول بوله بیلمکه ویاخود کتاب وارباندن اوقویوب اوکرنمکه سعی وهمت ایلمك مستحباتدن اولوب حقنده « تعلموا من النجوم ماتهتدون به فی ظلمات البر والبحر ثم انتهوا » بیورلمشدر (یعنی) سزنجومدن بر وبحرك قرانلقلرنده

يولدن آزميوب طوغرى كيده بيله جككز مقدارى تعلم ايدك • و او مقدار ايله اكتفا ايليك ديمكدر)

(۱۳)

حارت الافكار في قدرة من ☆ قد هدانا سبلنا عز وجل

بز معشر مخلوقاتك تدبير معاش (ومعاد)مزجه اولان يول واصوله بزلرى سوق بيوران ذات اجل واعلا نك درك درجهٔ قوت وقدرتنده عقلار حيرتده قالمشدر •

(شارح بو بيتك ما آنده هيچ وارهمامشدر • بورادهكى (هدايت) سورهٔ طه ايله سورهٔ اعلاده واقع « ربنا الذى اعطى كل شئ خلقه ثم هدى » وأستعيذبالله « سبح اسم ربك الاعلى الذى خلق فسوى والذى قدر فهدى » آيت جليله لرنده اولديغى كبى اجسام مخلوقهده ابداع قواى مدركه ومحركه معناسنه دركه غيراز ملك هر جنس مخلوقك يمك وايچمك وچفتلشمك و بالخاصه نوع انسانك بونلردن فضله اولهرق كينوب قوشانق وتيم اوازم تعيش وتجملا ايچون طاغلردن وقرلردن معدنلر ودكزلردن اينجولر وسونكر وصدفلر استخراج ايتمك و برقاچ نوع شيئى بر يره كتوروب كيمندن طعاملر وكيمندن دوالر ياپق كبى شيلره يونلوب يول بولمسى كيفيتى ديمكدر بومعنى اهل تفسيرك

افاده‌لرینه کوره ترکیب قوالب وابداندن عبارت اولان خلق امرندن مؤخر واکا مترتب اولوب ذکر اولنان ایکی نص جلیلدن مستفاد اولان بو درکه جناب صانع عالم خلق وایجادینی اراده بیوردیغی ذی روحک ابتداء قالب و بدننی وجوده کتوروب بعده حیاتنی دها صکره بوادراکاتنی تودیع واحسان بیورر . بومعناجه هدایتک انسانه اختصاصی اولمیوب بلکه اصغر اجسام ذی حیات اولان سیوری سینکده بیله مصالح ذاتیه سنجه بومعنی مشاهددر . آری‌نک بال‌یاپمق او زره اوزاق اوزاق یرلره کیدوب وانواع ازهار ونباتدن اله جغنی اله رق ویرینی غائب ایتمیه رک کلوب مهرهٔ مهندسینی حیرتده براقه جق برصورتله آلات وادواتسز التیشر کوشه‌لی وهر بری دیکرینه تناسب وامتزاجلی خانه‌لر پیدا ایتمسی خالقنک هدایت والهامی دکلدرده ندر . سورهٔ نحلده فخررازی دیرکه هندسه‌جه ثابت اولمشدرکه آری قوواننده‌کی خانه‌لر اشکال هندسیه‌دن مسدساتک غیری قنغی شکل وهیئتده یاپلمش اولسه اره‌لرنده بوش یرلر قالمق ایجاب ایدوب ازه‌لرینک بوش قالمسی اوخانه‌لرک لامحاله متساویة الاضلاع اشکال مسدسه اوزره اولمسنه منوطدره ایمدی انصاف ایتکه برضعیف حیوان بویله برحکمت بالغه یی نصل بولمشدره آیغره قسراغی ویروب اکا آشمغی وحاصل اولان ولده ممه‌یه صالدیرمغی عجباکیم اوکرتمشدر . براز دها دوشنلسه بونک

نفوسه دخی اختصاصی اولیوب اعضانك هر برنده یله برخدمت ومصلحته هدایت حس اولنور . الده طوتمق وایاقده یوریمك وکوزده کورمك وقولاقده ایشتمك خاصه‌سی واردر . خالق لم یزل حضرتلری الی برترکیب مخصوص اوزرینه یراته رق اکا قوهٔ اخذ و بطشی تودیع بیورمش و ایاغی دخی کذلك بر بشقه طرز وترتیبده خلق وایجاد بیوره‌رق اکاده مشی وحرکت استعدادینی احسان بیورمشدر . کوز وقولاق دخی بوڭا کوره‌در

نوع انسان که اصناف خلائق ایچنده مظهر تمامیٔ صفات خالق بی انباز اولمق امتیاز فاخریله ممتاز بر صنف شریفدر خصوصی اوله رق انك برده اهتداء معادی ومعنویسی واردر که اوده استعیذ بالله « والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا » نص جلیله مجاهده یه معلقاً موعود اولمش بر هدایت وعنایتدر)

(١٤)

كُتِبَ الموتُ على الخلقِ فكم * فلَّ مِن جمعٍ وافنى مِن دُوَل

اوذات اجل واعلی مخلوقاتنده محو وفناتی تقدیر بیورمش و بناء علیه نقدر جمیتلر تارومار ونیجه دولتلر رخنه پذیر تبار اولمشدر

(فل كلمه سی عسكری هزم و پريشان ايلمك معناسندن فعل ماضيدر قاف ايله قل نسخه لری غلطدر)

(١٥)

اينَ نمرودُ وكنعـانُ ومن * ملكَ الارضَ وولى وعزل

نمرود و كنعان و معموره جهانه مالك اولەرق عزل ونصب ايدن بونجه پادشاهان نره ده قالدی

(ولى كلمه سی بوراده برآدمه برخدمت ومأموريتی توجيه وتفويض ايلمك معناسنه اولان توليه دن فعل ماضيدر)

(١٦)

اينَ عادٌ اينَ فِرعـونُ ومن * رفع الاهرامَ من يسمع يخل

عاد نره ده ـ فرعون نره ده ـ اهرامی بنا ايليانلر نره ده ٠

(من يسمع يخل ٠ قولی نادك اخبار ومعايبی ايشيدن حقلرنده سوء ظن ايدر ما آنده برمثلدر (يخل) كلمه سی يظن معناسنه دركه افعال قلوبدندر ٠ بومثلی دولتلو سامی پاشا حضرتلری دخی اطفی تاريخنه سويلدكاری تقريضده ايراد ايلمشلردر)

(١٧)

اينَ من سادوا وشادوا وبنوا * هلكَ الكل فلم تغنِ القلل

نره ده قالدی خلقه حکم ورياست ايدن ومحكم محكم بنالر يابان بونجه کیمسه‌لر ــ هب هلاك اولدی ــ یاپدقلری بوجه بنالرك کندیلرینه فائده سی اولمدی .

(سادوا کلمه‌سی سودد وسیادتدن و (شادوا) کرچ ایله بنا یاپمق معناسنه اولان شیددن فعل ماضی جمع مذکر غائبلردر (نمرود) حضرت ابراهیم عصرنده و «بابل» شهرنده برمتکبر پادشاه اولوب چوق یرلره حکم ایدر وکمال کبر وعظمتندن خالق السموات والارض اولان ربیسی تعالایه عبدیت وعبودیتی قبول ایتمیوب کندی نفسنی الوهیت درجه‌سنده ذی مکنت ظن ایلر ایدی • حضرت ابراهیم علیه السلام کندیسنه نصیحت وایمانه دعوت ایتدیکندن عظمتنه طوقنه‌رق مشار الیه حضرتلرینی آتشه القا ایتدردی فقط حق سبحانه وتعالی حضرتلری اوآتشی مشار الیهه کویا کلستان ونمرود لعینك برسیوری سنك ایله دنیایی باشنه زندان ایلدی (کنعان) انك پدری اسمیدر (عاد) دخی بوندن اوچ درت بیك سنه اول خطهٔ یمانیه‌ده طول ودراز حکم وحکومت ایتمش برجبار کیمسه‌در که عادبن عوص بن ارم بن سام بن نوحدر حضرت هود علی نبینا وعلیه السلامك قومی انك نسلندندر بالخاصه بوکا واتباعنه «عاد اولی» وقوم هود اولان عاده «عاد ثانیه»

دیرلر . انلره عاد اطلاقی صاحب کشافك قولنجه بنی هاشمه «هاشم» اطلاقی کبی پدر وجدلرینك اسملریله کندیلرینه تسمیه قیلندندر . الله تعالی عاد اولادینی اوزون بویلی واوزون عمرلی یاراتمشیدی قوتلری وثروت ومعموریتلری زیاده ایدی فقط کفر وکفران اوزره اولوب نعمة الالهی بیلدکاری و پیغمبرنی طانیمدقلری جهتله جناب حق کندیلرینی شدید شدید روزکارلر ایله هلاك ایلدی

(فرعون) لفظی مصره مالك اولان کیمسه لرك عنوان حکمداریلری اولوب بوراده بالخاصه حضرت موسی علی نبینا وعلیه السلامك زمان سعادتلرنده مصر ملکی بولنان شخص مراد درکه معهود فرعوندر «انا ربکم الاعلی» دیو الوهلق دعواسندن دم اوردکن انجام کار بحرسویشه غرق اولدی و لب دریاده لاشه‌سی کورلدی .

اهراملك بیاننه کلنجه . بونلر مصرده واقع فرعون تپه‌لری دیدکاری بنالر اولوب بانیلری حضرت ادریس النبی یاخود مصرك ملوك قدیمه سندن بری اولمق اوزره مختلف فیهدر - علومك طوفاندن محافظه سیچون بنا قلنمشدر دیرلر)

(۱۸)

أَيْنَ أَرْبَابُ الْحِجَى أَهْلُ التُّقَى * أَيْنَ أَهْلُ الْعِلْمِ وَالْقَوْمُ الْأُوَلْ

عقل ودانش اربابی بونجه عقلا واهل تقوی وکذران ایدن سائر قرون اولی نزده ·

(حجی لفظی الی وزننده اوله رق عقل وفطنت معناسنه در (تقی) تقوی دیمکدر · شرح مطبوعك متننده بوكا بدل «اهل النهی» واقع اولمشدر که «نهی» لفظی ضم نون ایله عقل وعدر که دینك اولان نهیه نك جمعیدر اومعنا ده هدی وزننده اوله رق مفرد دخی اولور · علی ماذکر فی القاموس)

(١٩)

سَیُعِیدُ اللهُ كُلاًّ مِنهُم * وَسَیَجزِی فَاعِلاً مَا قَد فَعَل

انلردن هر برینی جناب حق بعث واحیا ایده جك وهر کسه عمله کوره جزا ایلیه جکدر ·

(جزا دیو برعملك عوض ومقابلنه دیرلر کرك خیر اولسون کرکسه شر · ناظم رحمة الله علیه دنیا نك کیمسه یه قالمدیغنی بیان ایدن کوتودن هیچ کیمسه دنیاده پایدار اوله میوب هرکس عمرینی آخر ایدرك بو کهنه سرای عالمی براقوب کتدیکی بیاندن صکره بو بیتنده کیمسه نك ایتدیکی یانننده قالمیوب ایلك ایدنلر ایلك وکتلك ایدنلر کتلك وکوتلك کورمك اوزره بر روز جزا اوله جغنی وهرکس ایتدیکنی اوراده بوله جغنی اکلاتمشدر که

بزم عین ایمان ومقتضای نص قرآنمزده بودر • حقوق عبادك غیری اولان کناهلرك دین وایمانی اولانلر حقنده عفوی الطاف الهیه‌دن مأمول ومرجو اولوب فقط حقوق عباده متعلق مآثمك عفو وغفرانی بهمه حال اصحابیله استحلاله متوقفدر • تکلیم اون برنجی بیتك ذیلنده دخی افاده اولنمشدر • بناء علیه انسان اولانه لازم کلور که کیمسه‌نك حق والاجغی ذمتنه کچرمسون وخلقك عرض وناموسنه وسائر درلو حقوقنه تعدی ایلمسون)

(٢٠)

ای بنی اسمع وصایا جمعت ٭ حکما خصت بها خیر الملل

ای اوغلجغزم دکله شول نصائح ووصایایی که خصائص اسلامیه‌دن اولان برطاقم حکم وفضائلی حاویدر •

(جمعت کلمه سی « وقتلوا تقتیلا » آیتنده اولدیغی کبی تکثیری افاده ایچون تفعیل بابنه نقل اولنمشلردر • (خیر الملل) قولندن استعید بالله « کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر » آیتی ناطق اولدیغی اوزره ملت اسلامیه مراد در • عالمده ادیانك خیرلیسی اودر آسایش جهان بتون او دین عالینك ثمراتیدر – عالمه توجه

وفضيلتي بودينك دلاورلري تلقين ايتمشدر . قالديكه ناظمك
(خصت بها خير الملل) ديمسي چونكه ايده جكي نصيحت
تحصيل علم ومعرفت واكتساب اسباب مزيت ومكرمت
خصوصاتني توصيه دن عبارت اولوب بونك ايسه خصائص
اسلاميه اولمسي دينمز اعمال صالحه ايله اخلاق حسنه يي
جامع اوله رق فضائل علم حقنده پك چوق آيت وحديث
ورودي وصحت عمل واعتقادك علمه توقفي حسبيله خصوصات
مذكوره نك برنجه وصاياي دينيه دن وملل سائره جه اغراض
دنيويه مرتباتندن بولنديغنه مبنيدر)

(٢١)

اُطْلُبِ الْعِلْمَ وَلَا تَكْسَلْ فَمَا * اَبْعَدَ الْخَيْرَ عَلَى اَهْلِ الْكَسَلْ

طلب علمه فتور ايتيوب سعي ايله كه خير وفضيلت اهل فتوره
كوره نقدر اوزاقدر .

(٢٢)

اِحْتَفِلْ بِالْفِقْهِ فِي الدِّينِ وَلَا * تَشْتَغِلْ عَنْهُ بِمَالٍ وَخَوَلْ

دينده تفقهه يعني دقائق ديني درك ايچون فقه وحديث وتفسير
تعلمنه متهيئ وساعي اول . اني براقوب خدم وحشم وجمع
مال ودرم ايله مشغول اولمه .

(علوم اوقدر چوقدر كه هر نوعنى احاطه يه انسانك عمرنده عنايت يوقدر . بناء عليه انسان جامع علوم اولق سوداسنده بولنمدن ايسه همتنى انك برقاچ نوع نافعنى استحصاله قصر ايتمليدر تاكه بيهوده وقت كچرمامش واوكرنديكى علمك خير و منفعتنى كورمش اولسون . قالديكه شايان تحصيل اولان علوم نافعه دن «علم فقه» هر نوع مرادات ومعاملات دنيويه ومقصودات اخرويه يى كافل برعلم عظيم اولديغندن ناظم عليه الرحمه ابتدا انك تحصيلنى توصيه ايتمش وانسانك دينى دنياسندن عزيز اولق لازم كلهجكنه تنبيها فقاهتده دخى جهت دينى ملتزم اولمق طريقنى تلقين ايلمشدر

(احتفل) كلمه سى برايشه حسن قيام ومبالات واهتمام ايتمك معناسنه اولان احتفالدن امردر (خول) ديو حق تعالى حضرتلرينك قولنه انعام واحسان ايلديكى كوله وجاريه مقوله نعمت وسامانه دينور)

(٢٣)

وَاهْجُرِ النَّوْمَ وَحَصِّلْهُ فَمَنْ * يَعْرِفِ الْمَطْلُوبَ يَحْقِرْ مَا بَذَلْ

خواب وراحتى ترك ايدوب انى تحصيل ايله . مطلوبك عظم واهميتنى بيلن اولبابده بذل وفدا ايده جكى شيئى بك كوچك كورر .

(٢٤)

لاتقل قد ذهبت اربابه * كل من سار على الدرب وصل

انك اربابی قالمامش دیمه . سالك راه اولان واصل منزلگاه دخی اولور .

(سار كلمه‌سی مشی وحركت دیمك اولان سیردن فعل ماضیدر (درب) دروازه ومدخل وسرحد ودربند معنالرینه اولوب بوراده طریق معناسنده مستعملدر)

(٢٥)

فی ازدیاد العلم ارغام العدا * وجمال العلم اصلاح العمل

ازدیاد علم وكمال بادی خاكساری عدو بدسگالدر وعلمك بهجت وجمالی اصلاح اعمالدر .

(ارغام طوپراغه سورمك وتذلیل ایلمك معناسنه‌در (عدا) اعدا دیمكدر . انسانك فضل وكمالی اعتلای شان وحصول آمالی مؤدی اوله‌رق بدخواهانه رغم ونكال اولدیغی واراییده‌ده برجه‌امر دیانت ودنیادن زیاده آخرت ملتزم اولدیغنه مبنی علم وعمل شجر ایله ثمر حكمنده اولوب شجره‌دن ثمره مطلوب اولدیغی كبی علمدن دخی عمل مقصود اولدیغندن علمك مجرد اومقوله

مزيت دنيويه سنه قناعت ايتيوب موجب‌له عاطل اولمغه سعی ايلميدر كه اصل فضيلت اودر اندن برطاقم ثمرات نافعه اقتطاف اولنه جقدر)

(٢٦)

جَمِّلِ الْمَنطِقَ بِالنَّحْوِ فَمَنْ * يُحْرَمِ الْإِعْرَابَ فِي النُّطْقِ اخْتَبَلْ

نطقكی نحو ايله تزيين ايله — زيرا نحو واعرابدن محروم اولان كيمسه افاده‌سنی افساد ايدر

(منطق لفظی بوراده علم معهودك اسمی اوليوب نطق معناسنه‌در (اعراب) عواملك اقتضاسنه كوره كلماتك اواخری سكون وحركه جهتيله متغير اولمقدن عبارت اولوب بوده لغت عربيه نك غيريده جاری اولمديغندن وچونكه بشقه لسانلرده كلمه‌لرك آخرلری حركاتدن خالی بولنديغندن ناظمك بو نصيحتی اولاد عربه خاصدر مع مافيه سائر املايه كلان لسانلرك دخی درستجه تكلمنی تعيين ايدر بعض قواعد ونظاماتی اولمق تقريبيله (نحو) تعبيرينك انلرده شمولی توجيه اولنمز دكلدر . اعرابده خطا ايله معنانك تغير وفسادينی بيانه كافيجه تاريخلرده سلاطين امويه دن وليد بن عبد الملكك بر تحف وقعه‌سی منقولدر كه بو دعوايی خوشجه اثبات ايدر شويله كه وليد مذكور فصاحتسز بر كيمسه اولوب خطالرينی قرنداشی سليمان بن

عبد الملك تصحيح ایدرایدی برکون حضورینه براعرابی
کلوب دامادندن شکایت ایتدکده ولید بن عبدالملك « ماشانك »
دیدیکه مقصودی حالك ندر دیمك ایدی فقط نونی مفتوح تلفظ
ایلدکه کلامندن « سکا نسنه‌شین ونقیصه‌ویردی » ماکی
اکلاشلدیغندن اعرابی « اعوذ بالله من الشین » دیو کندیسنه
شین اصابتندن حقه استعاذه ایلدی سلیمان بن عبد الملك امیر
المؤمنین سکا « ماشأنك » دیو دردکی صوریوردیه‌رك تصحیح تعبیر
ایلدکه اعرابی « ختنی ظلمنی » دیو کوییکوسنك کندینه ظلم واذا
ایتدیکنی سویلدی بونك اوزرینه ولید سنك دامادك کیمدر
دیمك استیه‌رك « من ختنك » دیوب بونده‌ده نونی مفتوح قلمغله
سنی کیم سنت ایتدی معناسی ظاهراولدی اعرابی جوابنده
بنی حجام سنت ایتمشدر انجق مرادم او دکلدر دیدی سلیمان
ابن عبدالملك دخی امیرالمؤمنین سکا دامادکی سؤال ایدیور دیو
تصریح مرام ایلیه‌رك فصل دعوی ایتدی . سادات تابعیندن
ابوالاسود الدؤلی‌یه دخی قزینك بری برکون « یا ابت ما احسن
السماء » دیوب « احسن » کلمه‌سنك نونی مضموم تلفظ ایتدکده
ابوالاسود « قزجغزم سمانك اك کوزل شیئی یلدیزلر یدر » ماآنده
اوله‌رق « یابنیة نجومها » دیو جواب ویردیسه‌ده قز « بنم
مرادم سمانك احسن یرینی صورمق دکل حسنندن تعجب ایتمکدر »
دیمسیله ابوالاسود اویله ایسه فتح ونصب ایله « ما احسن السماء »

دیمكلیسین دیو تنبیه و دیرلر كه قواعد نحوی اشته اندن صكره
وضع وتأسیس ایلدی)

(٢٧)

اِنظِمِ الشِعرَ ولازِم مذهبي * فاطِّراحُ الرِفدِ فِي الدنيا اقل

نظم شعر ایت . انجق اولبابده بنم مسلكمه ملازمت ایله كه جهانده اقچه وعطیه یه عدم رغبت پك نادر قالمشدر .

(اطراح تشدید طاء ایله طرح معناسنه در كه آتمق و براقمق دیمكدر (رفد) عطا و بخشش معناسنه در)

(٢٨)

فهو عنوانٌ على الفضلِ وما * احسنَ الشعرَ اِذا لم يبتذل

شعر انسانده امارهٔ عقل و كیاستدر . مبتذل اولمزسه نه كوزل شیدر .

(شعرك ابتدا الی شاعرك اخذ جائزه قیدنده بولنمسندن ومضامین نظمنی بر طاقم نابجا ستایشلره بنا قلمسندن نشأت ایدر ناظمك بیت سابقده كی افاده سی دخی « نظمكده مدح ومرثیه ایله اخذ جائزه قیدنده اولیوب بنم كبی پند ونصیحت ومكارم اخلاقه خدمت ایله » دیمك ایدی)

(٢٩)

مات اهل الفضلِ لم يبق سوى * مقرفٍ اومن على الاصلِ اتكل

اهل فضل وكرم اولانلر كيدوب بد اصل و بد مايه ياخود مجرد آبا واجدادينه استناد وانلرله افتخار ايدنجى برطاقم بى سرمايه كيسه لردن بشقه سى قالمادى .

(بناء عليه آب رويكى كيسه يه ابدال وبنت فكرك اولان شعركى طرح ذلتكاه ابتذال ايلمه اه (مقرف) پك صوى اولميان آت وانسان)

(٣٠)

انا لا اختار تقبيل يدٍ * قطعها اجمل من تلك القبل

بن اويله الى اوپمك استمكه انى كسوب آتمق او پوب باشنه قويمقدن احسن اوله .

(قبل لفظى ضم قاف ايله بوسه معناسنه اولان قبله نك جمعيدر)

(٣١)

ان جزتني عن مديحي صرت في * رقها اولا فيكفيني الخجل

او يله ال كه مدح وستايشدن طولاني بكا مكافات ايده جك يعني جائزهٔ مدحيه مى ويره جك اولسه اسيرامتنانى وبرشى ويرمديكى تقديرده شرمسار حرمانى اولمق لازم كله .

(بو بيت من جهة المآل ماقبلنه مربوط اولوب بيت سابقده كى ال اوپمه تعبيرى يا زيرامتناننده قالوب مجبور تعظيمى اولمقدن كنايه وياخود حقيقة اولوقتك رسومنى افاده دركه بر وقت آداب رسميه ال اوپمك ايدى حتى پادشاهلرك بيله اللرى اوپيلور ايدى اه (خجل) بركيمسه محجوبيتندن ناشى متحير ومدهوش اولمق معناسنه در)

(٣٢)

اعذب الالفاظ قولى لك خذ * وامر اللفظ نطق بلعل

اغزدن چيقان كلماتك اك طاتليسى بخش وعطايه ناظر اولان تعبيرات واك آجيسى ذل سؤالى وعرض امنيه وآمالى اشعار ايدن الفاظ وافاداتدر .

(خذ كلمه سى بوراده بر نه برشى ويرن كيمسه نك « شونى آل » ديمسنى و (لعل) لفظى صاحب امنيه بولنان شخصك تمنيسنى حاكى اولوب ناظم عليه الرحمه ياء متكلم ايله (قولى)

و (نطق) دیو سوزی کندی نفسنه اضافه ایلمسیله بو راسی بنجه بو یله در دیمك مؤداسنی مراد ایتمشلردر که حکم مذکورك انجق کرم طبعی اولانلرجه مقبول ومسلم اوله بیله جکنی اشراب بیورمشلر دیمکدر فی الواقع « الیدالعلیا خیر من الیدالسفلی » حدیث شریفی ایله ده مصدق اولدیغی اوزره ویریجی اولان ال آلیجی اولان الدن خیرلی اولدیغنده شبهه یوق ایسه ده اخذ وامساك ایله التذاذ ایدیجی دنی طبعان دخی دنیاده دها چوقدر)

(٣٣)

ملك كسرى تغن عنه كسرة * وعن البحر اجتزاء بالوشل

براتمك پارچه‌سی دخی انسانی ملك کسرادن اغنا ایدر و بحرك بدلنده از بر صو ایله اکتفا اولنه بیلور .

(چونکه انسان ولو بر وقت الك بیوك پادشاهلق اولان ملك کسرایه مالك درجه‌لرده ثروت وشوکت صاحبی اولسون برقاچ لقمه اتمك ایله بر ایکی یودم صو یلك آجی یعنی حقیقتده اومقدار برشیئك محتاجیدر بناء علیه قناعت کرکدر اصل غنا وکنز لایفنی اودر قناعتی اولمیان کیمسه نقدر غنی اولسه مستغنی اولمدیغی جهتله فقیر بینوا حکمنده در اه (کسره) کسر کاف

ایله قیریلان نسنه‌نك بر پارچه‌سی وخاصة انمـلك پارچه‌سی (اجتزاء) اکتفا (وشل) ازصومعنالرینه‌در)

(٣٤)

اِعتبِر نحن قسمنا بینهم ٭ تلقه حقاً وبالحقِ نزل

هر کسك امر معیشتیجه اولان قسمت ونصیبنه امعان نظرایدوب استعیذ بالله « نحن قسمنـا بینهم معیشتهم فی الحیاة الدنیـا » آیت جلیله‌سنی تفکرایله صادق ونفس الامره مطابق بولورسین اوده ذاتا صدق وحقه مقرونا نازل اولمشدر .

(بو راده استعیذ بالله و بالحق انزلناه وبالحق نزل آیت کریمه‌سنه تلمیح واردر آیت علیای نحن قسمنا نك اولی « اهم یقسمون رحمة ربك » نظم شریفی اولوب سبب نزولی دخی استعیذ بالله « وقالوا لولا نزل هذا القرآن علی رجل من القریتین عظیم » نص جلیلی ایله حکایه بیورلدیغی اوزره مشرکین قریشك نعمت نبوتی عقللرنجه مفخر موجوداتدن زیاده عندلرنده عظیم مکه اولان ولیدبن مغیره‌یه ویاخودا کبر اهل طائف اولان عروة بن مسعود الثقفی یه تنسیب ایتملری کیفیتی اولمغله آیت علیای مذکوره انلری تبکیت والزامی متضمندرکه معنای نظم کریم انلرسنك ربکك محض رحمتی دیمك اولان نبوت ورسالتی می تقسیم قالقشدیلرکندیلرینك حیات

دنیالرنجه اولان معیشتلرینی بیله بن عظیم الشان دیله دیلکم کبی تقسیم واحسان ایدیبورم دیمکدر)

(٣٥)

لیسَ ما یَحوِی الفتی مِن عزمِهِ * لا ولا ما فاتَ یَوماً بِالکَسَل

انسانك نه دردست ایده بیلدیکی نسنه کندینك کد وقصدیله ونه ده فوت ایتدیکی شیلر کندی تکاسلی ایله در .

(بلکه هب خلاق جهان و رزاق عالمیان اولان جناب فیاض قدیرك حکم وتقدیریدر . ناظم علیه الرحمه بو بیت ایله بیت سابق ما آنی تأیید وایضاح ایدرك رزق مقسومه قناعتی توصیه مراد ایتمشدر یوقسه کسب وطلبی نهی ایتمامشدر زیرا ارزاق اکرچه مقسوم ومقدردر ولکن اسبابه معلق اولدیغندن سعی وطلب و وسائل تعیشه تشبث کرکدر « فامشوا فی مناکبها وکلوا من رزقه » آیت جلیله سی دخی بونی ناطقدر . مذموم ومنهی اولان وبلکه بیهوده اوزکونلك ویورغونلغی موجب بولنان قسمته قناعت ایتمیوب حریص اولمق وایلرویه کوز دیکوب مقدردن زیاده سنی طلب قیدنده بولنمقدر بوما آلی ناظمك بری شوابکی بیت ایله نه کوزل افاده ایتمشدر

من رام أن يأخذ الاشيا بقوته * يفوته القصد تحقيقا مع التعب
فاقنع برزقك ان الرزق منقسم * يأتي اليك من الرزق بالسبب

ارزاقكم مقسوم من عند الله اولدیغی شورادن بللودر که انسانك مرزوقیتی سعی و درایت سببیله اولمش اولسه دنیاده اك عاقل و صبور کیمسه‌لرك الك زنگین اولملری و احمق و بی سعی اولانلرك فقیر و کدا قالملری لازم کلور ایدی معهذا که بر چوق عاقل و دانا کیمسه‌لر اکثریت اوزره هر وقت کوز یلیور که اندیشهٔ معیشت ضمننده افنای عمر ایتدکلری حالده مقدار قلیله دسترس اوله‌مامقده قالوب بالعکس بر جاهل و سرمایهٔ عقلی اقل قلیل اولان اشخاص حظ و رفاهیتجه خاطر و خواهشلرینك آرزو ایده بیلدیکی مرتبه‌لری احراز ایتمکده‌درلر تنکیم ناظمك آتیده‌کی برقاچ بیتی دخی بونی تأکیددر اشته بو حال دکل الا « والله فضل بعضکم علی بعض فی الرزق » بیوران جناب قادر بیچونك تقدیر وتقسیمیدر کیمنه مال و کیمسنه عقل و کمال احسان بیورمشدر

رضينا قسمة الجبار فينا * لنا علم وللاعداء مال
فان المال يفنى عن قريب * وان العلم يبقى لا يزال

ای که داری هنر نداری مال * مکن از کردکار خود گله
نعمت وجهل را نخواه که هست * روضهٔ دو میان هر باله

امام شافعی حضرتلرینك

(شعر)

ومن الدليل على القضاء وكونه * بؤس اللبيب وطيب عيش الاحمق

بيوردقلرى دخى بو معنايه مبنيدر . كرتوبمى پسندى تغيير كن قضارا)

(٣٦)

اِطْرَحِ الدُّنيا فَمِنْ عاداتِها * تَخْفِضُ العالي وتُعلي مَنْ سَفَلْ

دنيايى نظر اعتباردن طرح واسقاط ايله كه انك عادتى عالى وشريف اولانى سافل وسرنكون ووضيع و پستمايكانى بالعكس والاقدر ومنزلتمقرون قلمقدر .

(٣٧)

عيشةُ الزاهدِ في تحصيلِها * عيشةُ الجاهدِ بل هذا اذلّ

دنيانك تحصيلى خواهشنده اوليانك تعيشيله جلب دنيا ايچون چالشوب چباليانك تعيشى يكسان وبلكه چالشوب چباليان كرفتارذل وهواندر

(چونكه مقدردن زياده‌سنى الده‌ايتمك محال اولديغى جهتله انك حرص وانهماكى كنديسنك عندالناس تذلل واحتقارندن بشقه برشيئى مفيد دكلدر)

(٣٨)

كَمْ جَهُولٍ وَهُوَ مُثْرٍ مُكْثِرٌ ٭ وَحَكِيمٍ مَاتَ مِنْهَا بِالْعِلَلْ

نيجه افراط اوزره جاهلر واردر كه صاحب يسار وثروت بولنمش ونقدر حكيم ودانا ذاتلر دنيالق اوجندن دوچار انواع محن وعلل اولوب كتمشدر .

(جهول كلمه سى صيغ مبالغه دندر (مثرى) و (مكثر) لفظلرى صاحب ثروت ومال فراوانه مالك كيمسه معنالرنده باب افعالدن اسم فاعللردر اولكينك ياسى بالاعلال ساقط اولمشدر)

(٣٩)

كَمْ شُجَاعٍ لَمْ يَنَلْ مِنْهَا الْمُنَى ٭ وَجَبَانٍ نَالَ غَايَاتِ الْأَمَلْ

نيجه نيجه مقدم وبهادر كيمسه لر دنيادن كام المامش ونقدر تهى دل ومتكاسل آدملر امل وآرزولرينك غايت ونهايتنه نائل وواصل اولمشلردر .

(شجاع شجيع ديمكدر (منى) ميمك ضم وكسرى ايله امنيه معناسنه اولان منيه نك جمعيدر (جبان) قورقاق آدم ديمكدر)

(٤٠)

فَاتْرُكِ الحِيلَةَ فِيهَا وَاتَّئِدْ * إِنَّمَا الحِيلَةُ فِي تَرْكِ الحِيَلْ

ایمدی امر دنیا ایچون چاره جویلق تلاشنی ترك ایدوب رفق وتأنی اوزره اول كه اكا ترك چاره دن بشقه چاره یوقدر .

(حیله چاره معناسنه در (اتئد) كلمه سی تشدید تا ایله برخصوصده تؤده وتأنی قلق معناسنه اولان « اتئاد » دن امر حاضردر كشكول بهائی بعض نسخه لرنده اكا بدل (واتكل) واقع اولمشدر كه حقده متوكل اول دیمكدر)

(٤١)

أَيُّ كَفٍّ لَمْ تُفِدْ مِمَّا تُفِدْ * رَمَاهَا اللهُ مِنْهُ بِالشَّلَلْ

قنغی ال وآوج كه مالك اولدیغی نسنه دن كیمسه یه برشی اعطا ایتمیه الله تعالی انی چولاق ایتسون .

(شال الچولاق اولمق معناسنه در كه روح چكیله رك قوری یوب قالمسندن عبارتدر (رماها الله) الخ تعبیری حق تعالی انك الینه چولاقلق علتنی القا ایلسون مآلنده بددعادر « رمی الله یده » دینور ایسه نصرت معناسنه اولور . ناظمك (لم تفد مما تفد) تعبیرنده معلوم اولان محسنه لفظیه سندن بشقه بردقیقه معنویه واردر كه اوده انسانك مالكی فی الحقیقه كندینك مالكی اولمیوب

بلکه هر شیئك حقیقت اوزره خالق ومالکی اولان جناب وهاب متعالك عطاسی وانك احسان کردهسی اولدیغنه تنبیهدر حتی آداب اسلامیه جه هر امر خیره ابتداده بسمله چکمك اعزهٔ عظامك افادهلری اوزره آفریننده اکوان تعالی حضرتلرندن بو معنایه مبنی براستیذان دیمکدر • ان فی ذلك لذکری لمن کان له قلب أو ألقی السمع وهو شهید)

(٤٢)

لاتقل اصلی وفصلی ابداً * انما اصل الفتی ماقد حصل

اصل ونسلم دیمه یعنی عالی تبارلقله مباهات فروش استکبار اولمه که انسانك اصلی انجق کندی ماحصلیدر •

(٤٣)

قد یسود المرء من غیر اب * وبحسن السبك قد ینفی الزغل

کشی بعضا شرف پدری اولمیهرق دخی عزت بولور التون وکومشك غشی کوزلجه سبك واذابه ایله ازاله اولنور •

(سبك معلوم اولدیغی اوزره التون وکومشی اریدوب قالبه سوزمکدر زیوف اقچهیه (زغل) تعبیری عاصمك افاده سنه کوره فقها مولداتندندر وکذا قال الشهاب فی شفاء الغلیل)

(٤٤)

وكذا الوردُ منَ الشوكِ وما * يطلع النرجسُ الّا منْ بصل

كل دخی دیکنلر ایچنده نشأت و نرجس که زرین تعبیر ایتدکاری شکوفهٔ دلارادر کل الا صوغاندن ابراز طلعت ایدر .

(بونلرك خساست منشألری لطافت وشرافت ذاتیه‌لرینه خلل ویرمدیکی مثللو رونق آرای علم وادب اولانلره دخی فقدانی شرف حسب ضرر ویرمز ومزیت ذاتیه‌سی اولمیانه حسب ونسبك فائدسی اولمز)

(بی ادب مرد کی شود مهتر * که بزرکی نتیجهٔ ادبست)

(٤٥)

مع انی احمـدُ الله علی * نسبی اذ بابی بکرٍ وصل

بو نکله برابر خفقة حمد ایدرمکه سلسلهٔ نسبم حضرت ابی بکره پیوسته در .

(ناظم مرحوم فرق ایکنجی بیتدن بری خلقی شرف ذاتی اکتسابنه تحریض ضمننده ماهیت انسانیه‌ده معتبر اولان مزیت ذاتیه اولوب شرف آبا وامهاتك اولبابده چندان فائده واعتباری

اولمدیغی افاده سنده صورت اصرار اظهار ایلمسیله بوندن
کندیلرینك دخی اصالتسزجه براهلیت اربابی اولدقلری توهمی
حصولی احتماله مبنی بو توهمی ازاله وساحهٔ اصالت ونجابتلرینی
بویله برغبار واهمه دن تطهیر وتبرئه ضمننده نسب شریفلرینك
اعتقاد اهل سنت اوزره غیر از انبیا افضل البشر اولان حضرت
صدیق اکبر افندمزه متصل اولدیغنی بیان و بونکله ده جناب
حقه عرض شکران ایلمشدر)

(٤٦)

قیمةُ الانسانِ مایحسِنه * اکثرَالانسانِ منه او اقلّ

انسانك قیمتی ازچوق بیلکیسی مقداریدر .

(یعنی انسانك معلومات ومکتسباتندن بشقه بردکری اولمیوب
علم ومعارفده مهارتی نه مرتبه ایسه کندی دکری دخی اولرتبه در
بوسوز حضرت علی افندمزك کلامیدرکه ترغیب مکارم
ومعارف ضمننده « قیمة کل امرئ مایحسنه » بیورمشلردر
بوراده (یحسن) کلمه سی یعلم معناسنه در ترجمهٔ صدکلمه ده ملاجامی
حضرتلری بوکلام صدق التسامك ترجمه سنده شویله بیورمشلردر

قیمت تودرآن قدر علماست * که تن خود بدان بیارآیی
خلق در قیمت بیفزایند * چون تودر علم خود بیفزایی

(ترکیبی)

قیمتك علمك قدردر علمك آرتر ای عزیز
کردیلرسك خلق ایچنده آرته قدر وقیمتك

آدمینك زینتی علم وهنردر طوغری بیل
محترم اولمق دیلرسك علمه صرف ایت همتك

حضرت علی کلام مذکوری ابیات آتیه عدادنده موزون اوله‌رق دخی ایراد بیورمشدر

ماالفضل الالاهل العلم انهم * علی الهدی لمن استهدی أدلاء
وقدر کل امریء ماکان یحسنه * والجاهلون لاهل العلم أعداء
ففز بعلم تعش حیا به ابدا * الناس موتی واهل العلم أحیاء

(٤٧)

اُکْتُمِ الأَمْرَيْنِ فَقْراً وَغِنًى * وَاكْسِبِ الفَلْسَ وَجَانِبْ مَنْ بَطَلْ

ایکی شیئی کتم ایله ـ فقر وحاجت وغنا وثروتکی کیمسه‌یه بیلدرمه . پاره قازان . اهل بطالته مقارن اولمه .

(٤٨)

وَادَّرِعْ جِدًّا وَكَدًّا وَاجْتَنِبْ * صُحْبَةَ الحَمْقَى وَأَرْبَابِ الخَلَلْ

سعی وهمت واو یولده تعب ومشقتی وسیلهٔ تحصیل مطالب قلوب نیك و بدی بیلز وخیروشری فرق ایتمز کیمسه‌لرایله صحبتدن وفسق وفساد اهلیله مصاحبتدن اجتناب ایله ٠

(وادرع کلمه‌سنده واو عاطفه‌در (ادرع) لفظی زره کیمك وقادین قمیصی کوملك کیمك معنالرینه باب افتعالدن اولان ادراعدن امر حاضردر ضروب امثال عربیه‌ده « شمر ذیلا وادرع لیلا » تعبیر اولنورکه حزم وبصیرت اوزره اولوب کیجه‌یی بیله وسیلهٔ تحصیل مطالب قل دیمکدر (جد) فتح جیم ایله سعی وجهد ایلمك و (کد) برابشده امك وزحمت چکمك معنالرینه‌در) « قال بعض الاذکیاء »

اقدام ومساعیده قصور ایتمه که اولمش
وابسته بو عالمده سکونك حرکاته
موتی یاقشور وارایسه راحت دوشکنده
اقدام وتحمل کرك ارباب حیاته

(٤٩)

بینَ تبذیرٍ وبخلٍ رتبةٌ * فکلا هذینِ انْ دامَ قتلْ

بخل ایله اسراف میاننده برتبهٔ متوسطه واردر — کرك تبذیر

واسراف وکرك بخل وامساك دوام و قرار ایدجك اولور
ایسه ایکیسی ده انسانی مهلکدر.

(تبذیر مالی بیوجه طاغتمق وزیاده مسرفلك ایتمك دیمکدر که
ضدکاملنه ضم شین وتشدید حاء ایله « شح » وبالخاصه انفاق
اهل وعیال حقنده اولاننه « تقتیر » تعبیر اولنور
اسراف وتبذیر بر مال وفیره کیرمامش الانی اساسندن هدم
وتدمیر ایتمش وتصرف وتدبیر ایسه از بر مالده واقع اولمامش
الا انی تزیید وتوفیر ایلمشدر صفت ذمیمهٔ بخل دخی یلان سویلك
واضاعهٔ حقوق وقطع ارحام ایتمك کبی نیجه فنالقلری بادی
اوله کلمشدر بونلرك ذکر ذمائمیله کتب اخلاق ومحاضرات
مشحوندر ناظمك بوراده مقصودی صرفیاتجه اقتصاد واعتدالی
توصیه‌در)

(٥٠)

لَاتَخُضْ فِي سَبِّ سَادَاتٍ مَضَوْا * اِنَّهُمْ لَيْسُوا بِاَهْلِ لِلزَّلَلْ

سلفده کذران ایدن ساداتك سوء یادنده اولمه . زیرا انلر
نقص وخطا اهلی دکللرایدی .

(لاتخض کلمه‌سی برایشه طالمق وصوقلمق معناسنه اولان

خوشدن نهیدر (سادات) لفظی سید و صاحب شرف معناسنه اولان سائدك جمع الجمعی اولوب بوراده وقعهٔ جمل وصفین اهلی کبی بازیچهٔ افواه عوام اولان صحابهٔ کرام ایله ابو یزید البسطامی و شیخ محی الدین بن عربی حضرتلری مثللو شطحیات یعنی خطا آمیز کلمات ایله مدخول بولنان ذوات عظام مراددر که ناظم نحریر بو مقوله ذوات عالی الدرجاته فی نفس الامر اهل وزر اولدقلری بیانیله زباندراز طعن و دشنام اولمقدن نهی وتحذیر بیورمش دیمکدر فی الواقع ده اویله در انسان کندی معائب و وجائبی ایله مشغول اولوب بویله حوزهٔ عقل ومیزانك خارجی بحثلره قارشمامليدر که کرك اووقوعاتك وکرك اومقوله طامات وشطحیاتك توجیه وجیهی وتأویل صحیح وصریحی واردر

هرکس ازشیوهٔ کل فهم معانی نکند
شرح آن دفتر نو شته زبلبل بشنو

(٥١)

وَتَغافَلْ عَنْ اُمُورٍ اِنَّهُ * لَمْ يَفُزْ بِالْحَمْدِ اِلَّا مَنْ غَفَلْ

امور غیر محموده دن وعیوب ناسدن تغافل واغماض ایله که انلری خوش کورمیان عالمده خشنودلغه نائل اوله مامشدر .

(٥٢)

لَيسَ يَخلو المَرءُ مِن ضِدٍّ وَاِن * حاوَلَ العُزلَةَ فِي رَأسِ جَبَل

انسان طاغ باشنه چیقوب ناسدن عزلت ایده جك دخی اولسه ینه مخالف مشرب برشیدن وارسته اوله‌مز ٠

(بو بیت ماقبلنی اثبات مقامنده در بیت آتی دخی غمازه قاپیلوب احبا بسز قالمه مؤداسنده اوله‌رق بورایه مرتبطدر)

(٥٣)

مِل عَنِ النَمّامِ وَاهجُرهُ فَما * بَلَّغَ المَكروهَ اِلّا مَن نَقَل

قغوجی قسمندن اعراض ایله که عالمده سخنچین غیبت وسعایت اولان قدر نحس ونفرته اوغرامش کیمسه یوقدر ٠

(٥٤)

دارِ جارَ الدارِ اِن جارَ وَاِن * لَم تَجِد صَبراً فَما أَحلى النُقَل

خانه قومشوسی سکا جور واذا ایدر ایسه سن اکا مدارات وملاطفه وشاید صبر وتحمله مجال بوله‌مز ایسه‌ك نقل خانه ایدوب هر حالده همسایه‌که حقارت وابراز روی درشتی وخشونت ایتمکی روا کورمه ٠

(ماحلی کلمه‌سی فعل تعجبدر (نقل) لفظی ضم نون ایله کوچه وکوچ اتمه معناسنه اولان نقله‌نك جمعیدر ناظم مرحوم بو بیتده حق جواری توصیه بیورمشدر . قومشویه رعایت استعیذ بالله « و بالوالدین احسانا و بذی القربی والیتامی» آیت شریفه‌سنك ذیلی اولان « والجار الجنب والصاحب بالجنب» نصی وعلیه الصلاة والسلام افندمزك « الّلهم وآخرته ایمانی اولان یاخیر سوز یلسون یا صوصسون وقومشوسنه ومسافرینه اکرام ایلسون» مآلنده مؤکدا مروی اولان «من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیقل خیرا اولیصمت ومن کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیکرم جاره ومن کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیکرم ضیفه» قول شریفی ایله مأموربه برکیفیتدر آیت جلیله‌ٔ مذکوره‌ده واقع «الجار الجنب» اره‌ده قرابت وقومیت اولمیان اجنبی قومشو که خویشاوندن اولمیوب یالکز خانه واوبه جه مجاور دیمکدر انکله مفسر اولوب « الصاحب بالجنب» دخی سفر یولداشی و یول ارقداشی ایله تفسیر اولنمشدر اضافت وفتح جیم ایله « جار الجنب » جار ملاصق معناسنه در

قومشونك قومشو اوزرنده کوزه دلسی لازم اولان حق دخی برحدیث شریفده بروجه زیر طقوز نسنه اولق اوزره بیان

بیورلمشدر ١ اودنج استدیکی وقت ویرمك ٢ دعوتنه
اجابت ایتمك ٣ خسته اولورسه خاطرینی صورمق ٤ نصرت
ومعاونت طلب ایدر ایسه ایتمك ٥ مصاب اولدقده تعزیه
٦ کامیاب اولدقده تبریك وتهنئه ایلمك ٧ جنازه سنده بولنمق
٨ غیبوبتی هنگامده اوینی وعیالنی کوزتمك ٩ بر کونه اذا وازعاج
ایتمامکدر • حق جاره حرمت ورعایت ایدوبده قومشوسنك
اذاسی دخی اولور ایسه صبر وتحمل ایلیالك وعد وتبشیری ایله
بالعکس حقوق طانیموب قومشویه اذا ایدنلرك وعید وتهدیدی
بابنده دخی ﴿ الله تعالی کوتو قومشوسی اولوبده اذا وجفاسنه
صابر اولان قولنی سور ﴾ ﴿ قومشولری کندینك ظلم وازعاجاتندن
امین اولمیان کیمسه علی وجه الکمال ایمان ایتمش اولمز ﴾ مآلرنده
« ان الله تعالی یحب الرجل له جار سوء یوذیه فیصبر علی اذاه »
و « لا یؤمن عبد حتی یأمن جاره بوائقه » کبی حدیث شریفلر
واردر)

(٥٥)

جانبِ السلطان واحذر بطشه * لا تخاصِم من اذا قال فعل

صاحب سطوت وسلطنت اولان ذاتدن مظهر قهر وغضبی
اولمق حذریله ایراغ اول • تهدیدینی ایقاعه مقتدر بولنان
کیمسه ایله خصومتلشمه •

(بطش بركيده‌يي ارسلان كبي عنف وسطوت ايله قاورايوب طوتمق ديمكدر) ولله در القائل

(هرآنكس كه با پادشاهان بكين * ستيزه كند ماند اندر زمين)

(٥٦)

لاتلِ الحكم وإن هم سألوا * رغبةً فيك وخالف من عذل

خلق سني استيوب ديلرسه‌ده سن حكم ورياسته صاحب اولمه واولبابده سني لوم وتعيير ايدنلره مخالفت ايله .

(٥٧)

إن نصف الناسِ أعداءٌ لمن * ولي الاحكام هذا إن عدل

زيرا ناسك نصفي حكومت اربابنه عدالتي حالنده اعدادر .

(اكر عادل اولمز ايسه جميع ناس كنديسنه دشمندر . بو راده (ولي) فعلي اون بشنجي بيتده‌كي (ولي) فعلنك مجهوليدر بيت سابقده‌كي (لاتل) كلمه‌سي دخي برنسنه‌يه والي وخداوندكار اولمق معناسنه اولان ولايتدن وباب سادسدن نهي حاضردر)

(٥٨)

فهو كالمحبوس عن لذاته * وكلا كفيه في الحشر تغل

حکم ورياستده اولان کيمسه « حشمت عارضه ايجابی دنياده استديکی کبی کزوب اکلنه مديکی جهتله » لذت وحظوظات محرومی محبوس شخص کبيدر و « اکر زيردستنه ظلم وتعديسی ده اولور ايسه » روز حشرده ايکی الی کرفتار بند عذابدر ٠

(کلا کفيه تعبيری اللرينك ايکيسی بردن ديمکدر (تغل) فعلی برآدمك الده ياخود بوينه دمير لاله بکچورمك معناسنه اولان غل مصدرندن مضارع مجهول مؤنثدر ٠ ولی الامر اولان کيمسه نك عدالتی عندالله عين عبادت وظلم وعداوتی نفسی حقنده برعظيم عدوان وخسارتدر)

(٥٩)

اِنَّ التَّنقُّصِ وَالاِسْتِثقَالِ فِي * لَفْظَةِ القَاضِي لَوَعظاً وَمَثَل

تحقيق « قاضی » لفظنده اولان نقص وثقلتك انسانی حکم وقضادن زجر وتنفيرده کفايتی واردر ٠

(ناظمك بو افاده سی اوليای امورك قضات وحکامدن عبارت اولديغی زمانلره ونکته سی اهل عربيه اصطلاحنه مبنيدر چونکه اصطلاح اهل عربيه جه لفظ قاضی اسم منقوصدر ورفع وجری حاللرنده حرف يا اوزره ضمه ايله کسره نك

مستثقلیتنه مبنی اعرابی تقدیریدر • وآخر بیتده منصوباً معرب اولان (مثل) لفظنك سكون اوزره وقفی لغت ربیعه به مبنیدر)

(٦٠)

لا تُساوي لذّةُ الحُكمِ بِما * ذاقهُ الشَّخصُ اِذا الشَّخصُ انعزل

«منصب اویله برشیدرکه» ایدیلان حكم وحكومتك لذتی حین عزلده انسانك طاتدیغی مرارته مساوی گلمز •

(لذت نصبه الم عزلك ترتبی عادات جاریه اقتضاسنجه متیقن اولدیغنه ومتنبی شاعرك

اشد الغم عندی فی سرور * تیقن عنه صاحبه انتقالا

بیتنه باقلور ایسه اهل منصبك سرور وحبوری اندوه واندیشه‌دن عبارت قالور • لاحول ولاقوة الا بالله •)

(٦١)

فالوِلاياتُ وَاِنْ طابَتْ لِمَنْ * ذاقَها فالسُّمُّ في ذاكَ العَسَلْ

حكومت وخلقه حكم وریاست طاتلی گلور ایسه‌ده زهر اوطادك ایچنده در •

(زیرا عزل آجیسی واردر • «یاخود» حلاوت امر ونهی

حظوظات نفسانیه دن اولمغله صدر نشین حکومت اولان کیمسه لرده او حال ایله کبر وعظمت پیدا اوله رق زیر حکمنده بولنان عباداللهی حقیر کورمك مهلکه سی واردر که انسانك حیات ابدیه سنجه اوده عین عدمدر . (ولایات) لفظی کسر واو ایله اولان ولایتك جمعیدر که برنسنه یه قدرت جهتیله برأسه ضابط ومتصرف اولمق دیمکدر واوك جواز فتح وکسری صاحب مصباحك بیاننه کوره لفظ مذکورك نصرت معناسنه مختصدر بعضلر واوك کسری ایله اولان ولایت خطه معناسنه در که والینك تحت تولیتنده اولان ارض معینه دن عبارتدر مصدری مفتوح الواو در دیرلر)

(٦٣)

نَصَبُ المَنصِبِ اَوهی جَسَدِی * وعَنَائی مِن مُدَارَاةِ السِّفَلِ

منصب ومأموریت مشقتی بنیهٔ بدنمی قاغشاتدی - چکدیکم رنج وزحمت اسافل ناسه مدارات وملاطفتدندر .

(نصب و (عناء) رنج وزحمت چکمك معنالرینه در (اوهی) کلمه سی دیوار قاغشه مق معناسندن مأخوذ ماضیٔ متعدیدر (سفل) لفظی اراذل واوباش ناس دیمك اولان سفله نك جمعیدر سینك کسر وضمی واردر)

(٦٣)

قَصِّرِ الآمالَ فِي الدُّنيا تفز * فَدَليلُ العَقلِ تَقصيرُ الاملِ

دنياده طول امل اوزره اولمه كه ناجى ومستريح اوله سين كشينك امارهٔ عقل ودرايتى كنديسنك قصر امليدر .

(امل امید معناسنه اولوب دنیاده ایسه امید اولمسه هیچ کیمسه نك برایش یاپمغی جانی استیه‌رك بروقته قدر معمور یتی مقدر اولان عالمك عمرانی حاصل اولمامق لازم كلور نتكيم براثرده « انما الامل رحمة من الله لامتى ولولا الامل ما ارضعت ام ولدها ولاغرس غارس شجرا » یعنی « امل من طرف الله امتمه رحمتدر امل اولمامش اولسه هیچ برانا چوجغنی امزرمز و كیمسه برفدان دیكمز ایدی » بیورلمشدر بناء علیه نفس امل مذموم اولمیوب مذموم ومنهی اولان طول املدر كه اوزون اوزادی امیدلره دوشوب دنیا ایچون داشنك اولمقدر)

(٦٤)

اِنَّ مَن يطلبه الموت على * غِرَّةٍ منه جديرٌ بالوجل

بر كیمسه كه موت انك طالب مفاجئی اوله تحقیق اكا خوف كركدر ‌.

(غره كسر غين ايله غفلت (جدير) لايق (وجل) خوف معنالرينه در ونعم ماقيل عجبت لمن طلب الدنيا والموت طالبه)

(٦٥)

غِبْ وَزُرْ غِبًّا تَزِدْ حُبًّا فَمَنْ * اَكْثَرَ التَّرْدَادَ اَضْنَاهُ المَلَلْ

هر بار اختلاط ومصاحبت اوزره اولميوب احبابكدن براز غيبوبت ومباعدت وياراننكى هركون اولمامق و بنابرين باديء ازدياد محبت اولمق اوزره زيارت ايله زيرا هركيم كه صيقجه زيارت و بربره چوقجه ملازمت ايتمشدر لامحاله كندندن اوصاندرمشدر .

(اكثر كلمه سى فتح را ايله تكثير معناسنه اولان اكثاردن فعل ماضى غائبدر (ترداد) بربره كثرت اوزره تردد ايتمك يعنى كيدوب كلمكدر (اضنى) كلمه سى برآدمه مرض شديد مستولى اولمق معناسنه اولان «اضناء» دن فعل ماضيدر آخرينه موصوله راجع ضمير غائب پيوست اولمشدر (ملل) اوصانمق معناسنه در قالديكه { زرغبا تزدد حبا } تعبيرى امثال عربيه دن اولوب ابو الفضل الميدانينك نقلنه كوره بوسوزى الك اول سلفده فارس قبيلهء خزاعه اولان معاذبن صرم الخزاعى سويلمشدر تعبير مزبورك ابو هريره حضرتنه خطابا فم سعادتدن شرفصادر

اولدیغی دخی مرویدر   والعهدة علی الراوی)

علیك باغباب الزیارة انها * اذا كثرت كانت الی الهجر مسلكا
الم تر ان القطر یسأم دائمـاً * ویسأل بالایدی اذا هو امسكا

(٦٦)

خُذْ بِحدِّ السَّیفِ واتْرُكْ غِمْدَهُ * واعتَبِرْ فضلَ الفتی دونَ الحُلَل

قلیجك قینی دكل كسـه جك یرینی آل . انسانك دخی كسوه وقیافه دكل فضل و پیرایهٔ ذاتیسـنه اعتبار ایله .

(حُلَل ضمّ حاء ایله اور وبه معناسنه اولان حله نك جمعیدر)

(٦٧)

لایضرُّ الفضلَ اِقلالٌ كما * لایضرُّ الشمسَ اِطباقُ الطَفَل

ظلامك آفتاب جهان آرایه استیلاسی اكا ضرر ویرمدیكی مثلو فضل و كمال اهلنك فقر حال وقلت ماللری دخی كندیلرینك فضل وكمال وحیثیت واجلاللرینه خلل ویرمز .

(اقلال مال از اولمق وفقیر دوشمك معناسنه در (اطباق) برنسـه یی اوزرینه برشی اورتوب قپامق دیمكدر (طفل) بوراده ظلمت معناسـنه در لامیة العجمك

(مجدی اخیرا ومجدی اولا شرع)
(والشمس رأد الضحی کالشمس فی الطفل)
بیتنده کی « طفل » آخر النهار معناسنه‌در)

(٦٨)

حبك الاوطان عجز ظاهر * فاغترب تلق عن الاهل بدل

وطن واقاربنه محبت ایدوب قالمالق عجزدن عبارتدر اکتساب معرفت ومزیت ضمننده اختیار غربت ایله « عون حقدن دور اولمیه جغك جهتله » اهـل واقاربه بدل بوله بیلورسین .

(ناظم نحریرك بو بیتی اشبو معنای مطروقده ابو الطیب المتنبینك
* (فی سعة الخافقین مضطرب * وفی بلاد من اختها بدل) *
بیتندن احسن و «ادیب حکیم» دیمکله معروف اولان « امیة بن ابی الصلت» نام شاعر اندلسینك شو بیتی
اذا کان اصلی من تراب فکلها * بلادی وکل العالمین اقاربی
دها مستحسندر اه قالدیکه (تلق) فعلنه مفعولیتله منصوب اولان (بدل) لفظنك سکون اوزره وقفی سکزنجی واللی طقوزنجی بیتلرده اولدیغی کبی لغت ربیعه‌یه مبنیدر)

(٦٩)

فَيَمْكُثُ الماءُ يبقى آسِناً * وَسَرى البدرُ بِهِ البدرُ اكتمل

صو طورديغى يرده متغير اولور آى سير وحركتله تبديل منزله ايتدكجه كسب كمال ايلر .

(آسن طعم ولونى متغير اولمش صودیمكدر (سرى) بالخاصه كيجه كيتمك معناسنه موضوعدر (بدر) دن بوراده هلال معناسى مراد در . تشويق غربت اوزرينه عربى وفارسى بو يولده برچوق شعر سويلنمشدر ادبانك معلوملريدر ناظم عليه الرحمه نصائحه بوراده نهايت ويرديكندن ابيات آتيه ده بعض بدخواهان رشك آورانه جلادتماى مباهات اولمق صددينه قصدى يوزمشدر كه بوطرز ايله اشاغيكى بيتلر شعراى رومك فخريه لرى مثابه سنده اولمشدر)

(٧٠)

اَيُّها العائبُ قَولِي عابِثاً * اِنَّ طيبَ الوَرْدِ مُؤذٍ بِالجُعَلْ

اى بنم كفتار دلپسند واشعار تابدار بلاغتپيوندمى استخفاف ايله تعييب ايليان عيار « حقك واركه » كلك رائحهٔ نفيسه سى خنفساره اذا ويرر .

(ورد كل تعبير اولنان مقبول چيچكدر (جعل) بوق بوجكى ديمكدر «خنفسا» ده اودر)

(٧١)

عدِّ عن اسهمِ لفظى واستترِ * لايصيبنّك سهم من ثُعل

بنم سهام الفاظمدن تحويل نفس وتوقى ايله كه سكا ثعل قبيله سندن بر سهم ضرر اصابت ايتميه .

(عد كلمه سى برينى برشيدن صرف وتحويل ايتمك و « عدعما ترى » قولرنجه بر نسنه دن صرف نظر واغماض ايلمك معنالرينه اولان تعديه دن امردر شارح { عينك ضمى ودالك سكونى ايله رجوع معناسنه اولان عود دن امردر براى نظم ذالى تحريك ايدلمشدر } ديمكله خطا ايتمشدر (اسهم) لفظى اوق معناسنه اولان سهمك جمعيدر بوراده تشبيهه محمولدر (ثعل) ضم ثا وفتح عين ايله عربده تيراندازلق مهارتيله مشتهر برجماعتدر ناظم مرحوم كنديسنى آتش زبانلقده جماعت مرقومه تيراندازانى كبى فرض ايده رك كلمات پرنكاتنك قلوب معارضينه تيركبى تأثيرى اوله جغنى اشراب بيوره شدر)

(٧٢)

لایغرنك لین من فتی * ان الحیات لینا یعتزل

صاقن سنی ملایم مشرب اولان ذاتك رفق وملاءمتی الداتمسون زیرا حیه لرده دخی کندیلرندن احتراز اولنه جق نعومت وملاءمت واردر ·

(لین کسر لام ایله یومشاقلق دیمك اولوب لام اکر مفتوح اولور ایسه سید وزننده اولان لینك مخففی اوله رق یومشاق شی معناسنده وصف اولور تکیم نعش دردنجی بیتده بویله در)

(٧٣)

انا مثل الماء سهل سائغ * ومتی سخن آذی وقتل

بنم ملاءمت مزاج وحسن امتزاج حالم آب آسا اولوب سکونتی حالنده خوشگوار وغلیان وسخونتنده مؤدیء اذا وبوار در ·

(سخونت صیجاقلق وقیزغنلق دیمك اولوب نظمده کی (سخن) فعلی قیزدرمق معناسنه اولان تسخیندن ماضیء مجهولدر (سائغ) خوشگوار دیمکدر)

(٧٤)

انا کالخیزور صعب کسره * وهو لین کیفما شئت انفتل

بن بطبقه خيزران كبى يم كه كوچ قير يلور ومع ذلك هر فصل ايستر ايسه‌لك اكيلور بومشاق برشيدر .

(يعنى شدائده متحمل وربمه متوكلم بكا اذا و بنى بالكليه محو وافنايه كيمسه نك استطاعتى اوله مزاه (خيزور) خيزران معناسنه دركه بزم هزارن ديديكمز اغاجدر (انفتل) بوكلمك معناسنه اولان انفتالدن فعل ماضيدر)

(٧٥)

غَيرَ اَنّي في زَمانٍ مَن يكُن * فيهِ ذا مالٍ هوَ المولى الاجلّ

(٧٦)

واجِبٌ عندَ الورى اِكرامهُ * وقليلُ المالِ فيهِم يستقلّ

ولكن بروقتده‌يم كه زمانمزده هركيم مالدار ايسه او محترم وانك اكرام واحترامى همه خلق نزدنده ملتزمدر ايچلرنده قليل المال اولانك اعتبارى دخى قليلدر .

(٧٧)

كلّ اهلِ العصرِ غمرٌ وانا * مِنهم فاترك تفاصيلَ الجُمل

تفصيل وتطويلى براق ـ سوزك فذلكه سى شوكه ابناء زمان بتون نادان و بى خبراندر ـ بن ده اوجمله دن ايم .

(غمر دیو تجربه‌سز و کارناشناس کیمسه‌یه دیرلر . ناظم بو رانده هضم نفس و تواضع بیورمشدر رحمه الله تعالی)

تم بتوفیقه سبحانه غدوة یوم الجمعة وهو الیوم الخامس والعشرین من شهر الله الاصم سنة ثنتین وتسعین بعد الالف والمائتین من هجرة من له البر الاعم والخیر الاتم فالحمد لله مولی النعم وصلوات الله وسلامه علی نبیه المحترم وعلی آله وصحبه الذین هم خیر القرون والامم

م خ

م

طبعت رسالتی هذه فی مدة شهر بمطبعة الشیخ یحیی

لا هی تموت ولا تحیی ابادها الله ما ابطأها

فی ۲۱ رمضان سنه ۱۲۹۲

Ibn al-Wardi, Zyan al-Din
'Umar ibn al-Muzaffar
Feyz-i yezdan

PJ
7760
I225
N319
1875